

Poř. č. 5/2001

**Výkladové stanovisko k účasti obhájců při úkonech prováděných k žádosti cizozemských orgánů o právní pomoc v České republice**

---

Je-li na základě žádosti cizozemského justičního orgánu o právní pomoc prováděn v České republice výslech osoby v procesním postavení obviněného pro trestní řízení (stíhání) vedené v cizině, popřípadě jsou prováděny další procesní úkony týkající se téže trestní věci, je třeba aplikovat všechna ustanovení trestního řádu zajišťující realizaci práva obviněného na obhajobu (§ 2 odst. 13 trestního řádu), zejména ustanovení o nutné obhajobě ve smyslu § 36 trestního řádu.

Odbor právního styku s cizinou Nejvyššího státního zastupitelství předložil podnět k vydání výkladového stanoviska týkajícího se účasti obhájce při provádění úkonů k žádosti cizozemských justičních orgánů o právní pomoc za situace, kdy je splněna některá podmínka nutné obhajoby podle § 36 odst. 1, 2, 3 tr.ř.

Nejčastěji se konkrétně jedná o výslech osoby v procesním postavení obviněného pro trestní řízení vedené v cizině, kdy:

- a) tato osoba je ve vazbě v jiné trestní věci vedené v České republice nebo ve výkonu trestu odnětí svobody,
- b) jde o osobu mladistvou,
- c) v cizině se proti této osobě vede řízení o trestném činu, na který cizozemský trestní zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let.

Evropská úmluva o vzájemné pomoci ve věcech trestních (č. 550/1992 Sb. - dále jen "Úmluva") stanoví v čl. 3 odst. 1.:

"Dožádaná strana provede způsobem upraveným v jejím právním řádu každé dožádání týkající se trestní věci, které jí zaslaly justiční orgány dožadující strany za účelem provedení důkazu nebo předání věcí, které mají být použity jako důkazy, spisů nebo listin."

V citovaném ustanovení Úmluvy, která vzhledem k ustanovení § 384 tr. řádu má povahu "lex specialis",<sup>1</sup> je zakotvena dohoda signatářů mezinárodní smlouvy o tom, jakým procesním režimem se řídí provedení dožádaného úkonu.

To znamená, že trestněprocesní postup musí být zásadně činěn podle právního předpisu dožádaného státu, neuplatní-li dožadující stát nějakou výhradu (čl. 3 odst. 2. Úmluvy). Znamená to rovněž, že dožádaný stát odpovídá za správnost a objektivnost realizace právní pomoci na základě dožádání a dožádaná strana musí garantovat, že důkazy byly skutečně provedeny podle jejího procesního předpisu.

Při hodnocení procesních úkonů provedených dožádaným státem se vychází z tzv. presumpce správnosti úkonů provedených na základě žádosti o právní pomoc. Předpokládá se, že procesní úkon byl proveden zákonným způsobem, v souladu s právním řádem toho státu, kde byl na základě žádosti o právní pomoc proveden. Dožadující stát ani nemá reálnou možnost v celém rozsahu přezkoumávat, zda důkazy byly v cizině uskutečněny řádně a v souladu s procesními předpisy dožádaného státu. (V tomto směru lze odkázat na výkladové stanovisko NSZ č. 34/2000 Sb. v. s. NSZ.)

Má-li být dožádaným státem proveden procesní úkon dle procesní úpravy tohoto státu a musí-li dožádaný stát garantovat, že stanovený procesní režim byl dodržen, je nezbytné postupovat dle všech ustanovení trestního řádu, která se na konkrétně prováděný procesní úkon vztahují.

Je nesporné, že úprava procesních garancí práva obviněného na obhajobu v přípravném řízení je v různých státech rozdílná a může být i v konkrétním případě žádosti o právní pomoc, která spočívá v žádosti o provedení výslechu osoby v procesním postavení obviněného v trestním řízení (stíhání) vedeném v dožadujícím státě, odlišná od právní úpravy v České republice jako ve státě dožádaném. I za této situace je třeba dodržet všechna ustanovení trestního řádu realizující právo obviněného na obhajobu ve smyslu § 2 odst. 13 tr. řádu, jakož i čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

Je-li tedy v konkrétním případě splněna některá z podmínek nutné obhajoby ve smyslu § 36 tr. řádu, to znamená, že obviněný musí mít obhájce už v přípravném řízení, tak i tehdy, je-li v České republice prováděn výslech osoby v procesním postavení obviněného jako jediný úkon právní pomoci, je třeba zajistit účast obhájce u takového procesního úkonu, bez ohledu na skutečnost, že vlastní trestní řízení je vedeno na území cizího státu. Pouze takovým způsobem je splněna podmínka zákonnosti získávání důkazů v rámci vzájemné pomoci v trestních věcech na základě Úmluvy, tj. jejich opatřování v souladu s procesním právem České republiky, což je předpokladem jejich použitelnosti v trestním řízení vedeném v cizině. Tento postup, tj. aplikace všech ustanovení upravujících právo obviněného na obhajobu, je třeba dodržet i při případném provádění dalších procesních úkonů týkajících se též trestní věci.

---

<sup>1</sup> Tento závěr plyne ovšem i z obecného ustanovení § 375 tr. ř.

